

JHNY

Kevytyrittäjien asema julkisissa hankinnoissa

JHNY ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Erityisasiantuntija Olli Jylhä

28.1.2022

Ohjelma

- 1) Mitä on kevytyrittäisyys, miten kevytyrittäjät tulee huomioida julkisissa hankinnoissa (JHNY)
- 2) Tilaajavastuun huomioimisen näkökulmat (Aluehallintovirasto)
- 3) Kysymykset ja vastaukset

Kevytyrittäjäyys määrittely 1/2

- Kevytyrittäjillä tarkoitetaan yleensä luonnollisia henkilöitä, jotka harjoittavat pienimuotoista liike- tai ammattitoimintaa, jossa kevytyrittäjä on ulkoistanut laskutuksensa ulkopuoliselle laskutuspalveluyritykselle
- Yleensä kevytyrittäjällä ei ole y-tunnusta (on palveluita jotka hakevat y-tunnukset pienyrittäjälle)
- ”Laskutuspalveluyritys” saattaa myös tarjota kevytyrittäjälle virtuaalisen markkina-alustan

Laskutus tapahtuu
laskutuspalvelun
kautta

Ei (yleensä)
palkattua
työvoimaa

Ei Y-tunnusta
(yleensä)

Kevytyrittäjyys määrittely 2/2

- Kevytyrittäjyyttä ei ole tarkasti määritelty lainsäädännössä. Työlainsäädännön näkökulmasta työnsuorittaja on joko työntekijä tai yrittäjä. Kevytyrittäjien osalta tästä voi olla epäselvyyttä.
- Kevytyrittäjyyteen voi toisinaan liittyä esimerkiksi pakko- tai valeyrittäjyyttä, joissa työsuhde naamioidaan yrittäjyydeksi.
- Ongelmana myös tilanteen missä kevytyrittäjä on asetettu liiketoimintakieltoon aiemman yritystoimintansa perusteella.
- Tämän päivän esityksessä lähdetään siitä, että kevytyrittäjä myy palvelua ja suorittaa sopimuksen mukaiset työt yrittäjänä, eli edellä mainittua problematiikkaa ei käsitellä tämän enempää.

Tuleeko kevytyrittäjä hyväksyä?

- Hankintalain periaatteena on tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu
- Hankintayksikkö ei saa asettaa tarjoajia eriarvoiseen asemaan esimerkiksi yritysmuodon perusteella (kevytyrittäjä)
- Soveltuvuusvaatimuksia hankinnalle voi kuitenkin asettaa ja kevytyrittäjän tulee vaatimukset täyttää (esim. liikevaihto)

- Hankintalain peruseriaatteita tulee noudattaa myös pienhankinnoissa
- Hankintayksikkö ei voi tarjoajan muodon mukaan myöskään pienhankinnoissa rajata tarjoajaa pois (toki voidaan asettaa soveltuvuusvaatimuksia tai kysyä pienhankinnoissa tarjoukset vain rajatulta joukolta tarjoajia)

Kevytyrittäjän selvitykset 1/3

- Hankintayksiön selvitysvelvollisuus tarjoajan kelpoisuuden ja tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuuden suhteen koskee myös kevytyrittäjien tarjouksia
- Kevytyrittäjistä ei ole samalla tavalla saatavilla tarvittavia asiakirjoja ja otteita kuin tavanomaisista yrittäjistä ja yhteisöistä.

Kevytyrittäjän selvitykset 2/3

- Mikäli kevytyrittäjä ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintayksikölle sen pyytämiä asiakirjoja
- Voi kevytyrittäjä osoittaa taloudellisen ja rahoituksellisen tilanteensa jollakin muullakin hankintayksikön hyväksymällä asiakirjalla
- Näyttö kevytyrittäjän taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta ja teknisestä pätevyydestä voidaan antaa yhdellä tai useammalla hankintalain liitteessä D luetellulla asiakirjalla hankinnan kohteen luonteen, määrän tai laajuuden ja käyttötarkoituksen mukaan

Kevytyrittäjän selvitykset 3/3

- Käytännössä kevytyrittäjien osalta selvitettäviä ja tarkastettavia dokumentteja ovat:
 - Harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista verojen ja sosiaaliturvamaksujen maksamisen sekä konkurssin ja muun maksukyvyttömyyden osalta toimivaltaisen viranomaisen antama todistus, joka voi olla myös ote rekisteristä
 - Vapaamuotoisen selvitys siitä, että tarjoajaa ei ole merkitty Verohallinnon rekistereihin eikä kaupparekisteriin
 - Verovelvollisuuksien osalta todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus Verohallinnon OmaVero-palvelusta
 - Pakollisten poissulkemisperusteiden osalta kevytyrittäjän henkilökohtainen rikosrekisteriote; (Huom. Vain EU hankinnat)
 - Selvityksiin palataan tarkemmin neuvontaklinikan seuraavassa osuudessa

Muistilista

- Suositellemme että organisaatiolla on lyhyt toimintaohje kevytyrittäjien tarjousten käsittelystä
- Sopimusosapuolena toimii kevytyrittäjä silloin kun tarjoajana toimii kevytyrittäjä
- Kevytyrittäjän organisaatiomuoto ei ole poissulkuperuste
- Kevytyrittäjän tulee täyttää tarjouspyynnön vaatimukset ja vaatimusten täyttyminen tulee tarkistaa
- Tarkastettavien dokumenttien tulee olla tarjoajasta (ei laskutuspalvelun)

JHNY

**Seuraavaksi tarkemmin
tilaajavastuulaista**

JHNY

Ennakkoon esitetyt kysymykset

Ennakkoon esitettyjä kysymyksiä 1/2

- Olisiko ko. aiheesta koulutuksen jälkeen saatavissa kirjallinen ohjeistus.
- JHNY ja AVI ovat valmistamassa lyhyttä kirjallista ohjeistusta, ohje julkaistaan lähiaikoina.
- Harmaan talouden torjuntaan liittyvänä kiinnostus: mitä kaikkea vaadimme pienyrittäjiltä tarjouspyyntöihin ja valintoihin liittyen liittyen, jotta minimoidaan harmaan talouden riskit?
- Vaatimukset tulee olla samat tarjoajan kokoluokasta riippumatta. Tilaajavastuuserelvitykset kertovat useimmiten riittävällä tasolla onko yritys kunnossa vai ei. Sopimuskauden seuranta on tärkeä, jos epäillään että tarjoaja ei täytä velvoitteitaan. Sopimukseen on syytä kirjata että hankintalain pakollisten tai harkinnanvaraisten poissulkuperusteet ovat irtisanomisperuste myös sopimuskaudella (esim. JYSE-ehdot tämän jo pitävät sisällään

Kysymyksiä 2/2

- Miten mahdollistetaan ilman Y-tunnusta toimivien henkilöiden tarjoaminen julkisissa hankinnoissa; vaihtoehtoja? EU kynnysarvon ylittävissä E-liitteen mukaisissa hankinnoissa vs. ei e-liitteen mukainen hankinta. Millaisia käytännön toteutuksia voisi tehdä, jotta tarjouspyyntöön vastaaminen ei olisi hankalaa ja byrokraattista?
- EU-kynnysarvot ovat kohtalaisen korkeat, vaikea nähdä että tarjoaja suoriutuisi kovinkaan mallikkaasti sopimuskaudesta jos esim. toiminimen perustaminen tuottaa ongelmia. Kilpailutusprosessi kannattaa toki tehdä mahdollisimman sujuvaksi tarjoajan kannalta, esim. pyytämällä selvityksiä vain tarjouskilpailun voittajalta, käyttämällä selkeää kieltä yms.
- *Voiko hankintayksikkö edellyttää/vaatia tarjoajalta omaa Y-tunnusta?*
- Tarjousvaiheessa ei, sopimusvaiheessa voi vaatia tuottajalta tiettyä oikeudellista muotoa jos vaatimus on perusteltu hankinnan toteutuksen kannalta

Ennakkokysymykset

- Voiko kaupungin palvelusetelituottaja tai palveluntuottaja käyttää palvelun tosiasialliseen tuottamiseen kevytyrittäjiä, vaikka kevytyrittäjällä ei ole Y-tunnusta eikä se on oikeushenkilö?
 - Tilaajavastuulaki ei edellytä, että sopimuskumppani olisi oikeushenkilö. Sopimuskumppanina voi olla myös luonnollinen henkilö.
 - Palveluntuottaja voi siis tilaajavastuulain näkökulmasta käyttää palvelun tuottamiseen kevytyrittäjää.

Ennakkokysymykset

- Mitä tulee ottaa huomioon, jos hankinta tehdään 4 H -yrittäjältä?
 - Jos 4 H -yrittäjä tekee työn itse, tilaajavastuulakia sovelletaan vain, jos kyse on rakentamistoimintaan liittyvästä työstä.
 - Lakia ei kuitenkaan sovelleta, vaikka kyse olisi rakentamistoiminnasta, jos sopimuksen kokonaisarvo on alle 9 000 euroa (alv 0 %).
 - Mikäli sopimus kuuluu lain soveltamisalaan ja sopimuksen arvo on vähintään 9 000 euroa, tilaajan tulee hankkia selvitykset myös 4 H -yrittäjän osalta.

Ennakkokysymykset

- Mikä sisällöllinen merkitys on tilaajavastuulain 5 §:n edellyttämällä kaupparekisteriotteen tai kaupparekisteristä muutoin saatujen kaupparekisteriotetta vastaavien tietojen tarkistamisella? Onko tarkoitus tarkistaa, ettei yrityksen tiedoissa ole mainintaa esim. liiketoimintakiellosta? Vai yleisellä tasolla esim., että yrityksellä on oikeus harjoittaa ammatti- ja elinkeinotoimintaa? Eroaako tarkistuksen sisältö hankintalain 84 §:n mukaisesta selvityksestä? Miten tämä tarkastusvelvollisuus täytetään kevytyrittäjien osalta?
 - Kaupparekisteriotteesta selviää yleisesti tietoja yrityksestä, mm. yrityksen toiminimi ja Y-tunnus, rekisteriin merkitsemisaika, osakepääoma, toimiala, tilikausi, hallitus ja muu johto, edustamisoikeudet ja onko viimeisimmät tilinpäätösasiakirjat toimitettu rekisteriviranomaiselle.
 - Kaupparekisteriotteelle tulee myös tietoa toiminnan tilasta, mm. saneeraus, konkurssi.
 - Lisäksi kaupparekisteriotteelta ilmenevät vastuuhenkilöiden voimassaolevat liiketoimintakiellot.
 - Jos kevytyrittäjällä ei ole Y-tunnusta, sen osalta ei voi hankkia kaupparekisteriotetta.
 - Tilanne on epäselvä kevytyrittäjän liiketoimintakiellon osalta. Asia on selvittelyssä.

JHNY

**Seuraavaksi esityksen
aikana esitetyt
yleisökysymykset**